

มาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา :

ศึกษกรณีการแถลงข่าวต่อสาธารณชน

Legal Measures Concerning Protection of the Accused's Right: A Case Study of
Press Conference to Mass Media

บุรสิทธิ์ ตันตสุทธิกุล¹ และธานี วรภัทร์²

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, burasit.tanta@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต, Thanee_Vor@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาซึ่งเน้นกรณีการแถลงข่าวต่อสาธารณชนเพื่อความปลอดภัยของผู้ต้องหาเพราะว่าเป็นผู้ถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และควรจะได้รับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มิควรถูกล่วงละเมิดหรือลดทอนสิทธิความเป็นส่วนตัวนี้ที่ทุกคนมีมาแต่กำเนิด การนำตัวผู้ต้องหาแถลงข่าวต่อสาธารณชนภายหลังการจับกุมของตำรวจนั้นถือเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวและสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาที่อยู่ภายใต้กระบวนการยุติธรรมอันเป็นสิทธิอันเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ทุกคนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจด้วยการละเมิดสิทธิโดยวิธีการนำผู้ต้องหาแถลงข่าวต่อสาธารณชนนั้นถือว่าการประจานผู้ต้องหาทำให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น ๆ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ประเทศไทยในปัจจุบันมีการบังคับใช้ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 เรื่อง “การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556” เพื่อเป็นเกณฑ์ในการนำตัวผู้ต้องหาสัมภาษณ์ต่อสาธารณชน ทั้งนี้มีจุดประสงค์เจตนารมณ์ทางกฎหมายเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ได้ต้นตอเกี่ยวกับมาตรการต้องห้ามมิให้ละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวและสิทธิมนุษยชน ยกตัวอย่างในต่างประเทศเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา และสหพันธรัฐเยอรมนีนั้นจะมีกฎหมายเป็นบรรทัดฐานควบคุมการปฏิบัติงานของทั้งเจ้าพนักงานตำรวจและสื่อมวลชนเช่น สหรัฐอเมริกานั้นจะมีแนวทางของ Bill of Right เรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลัก ABA Standard fair trial and free press เป็นมาตรการหรือคำแนะนำกลางสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจโดยรัฐต่าง ๆ นั้นจะเลือกไปใช้ปฏิบัติได้ และประเทศสหพันธรัฐเยอรมนีก็วางหลักและมิบทลงโทษที่ชัดเจนเช่นเดียวกัน ทั้งสองประเทศข้างต้นนั้นมีการบัญญัติบทลงโทษให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปฏิบัติตามและมีสภาพบังคับสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดต่อผู้ต้องหา เพื่อที่จะไม่ให้ไปละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาตามหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และหลักสิทธิมนุษยชน ดังนั้นตามกฎหมายในประเทศไทยจะมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการแถลงข่าวต่อสาธารณชน คือ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 เรื่อง “การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556” ไว้รองรับการนำตัวผู้ต้องหาแถลงข่าวแล้ว แต่ในทางปฏิบัติ

นั้นยังพบเห็นการแถลงข่าวซึ่งเป็นการละเลยการปฏิบัติตามเนื่องจาก ระเบียบการของตำรวจนั้นเป็นเพียงมาตรการภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้น และไม่มียกโทษที่ชัดเจนรวมไปถึงไม่ครอบคลุมการปฏิบัตินี้ไปตลอดจนถึงสื่อมวลชนที่ห้ามแถลงเผยแพร่ข่าวที่เป็นการละเมิดเช่นกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเสนอแนะระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 30 เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556 มาปรับแก้ในการบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพิ่มข้อบังคับยกโทษไว้ตามกฎหมายสารบัญญัติเช่น ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา และจริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ. 2553

คำสำคัญ: คู่คุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา, แถลงข่าวต่อสาธารณชน, สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาบริสุทธิ์

ABSTRACT

This thesis aims to study a legal measure concerning protection of the accused's right which is focused on the press conferences to mass media in order to protect the alleged offender that presumed innocent and deserve the human right and human dignity which should never be violated. When the accused was brought to a press conference after being arrested, it can be said that privacy right and human right are violated because accused is under justice system and the constitution of the Kingdom of Thailand. The equality of human is an important thing that police officer needs to concern. The violation by putting the accused on a press conference is a humiliation of the accused and make him unrighteous compare to the other.

The study said that currently, Thailand is now enforcing the regulation of royal Thai police title 30 "the news publishing or interviewing or spreading pictures to the press and making public relation media B.E. 2556" as the standard of interviewing the accused to the public. This research said that the related authorities should be more active regarding such measure for example the United states of America and Federal Republic of Germany both have law as a norm to control the operation of police officer and the press. The United States of America hold the principle of Bill of Right, human dignity and ABA standard fair trial and free press as a measure or federal suggestion for the police officer which states can choose to operate. The Federal Republic of Germany has the familia measure and the legal punishment to the USA. These countries have prescribed the regulations for the police officer to operate as well as the legal punishment so as to protect the accused's right therefore, although Thailand has the regulation of royal Thai police title 30 "the news publishing or interviewing or spreading pictures to the press and making public relation media B.E. 2556" to be as the standard, in practice such standard is sometimes ignored because the regulation of royal Thai police title 30 is only a domestic measure of royal Thai police including there is no legal punishment either to the police officer or the press.

As mentioned, the researcher suggests that the regulation of royal Thai police title 30 "the news publishing or interviewing or spreading pictures to the press and making public relation media B.E. 2556" should

be revise enforcement to be more efficient, increase penalties in substantive law such as Criminal Procedure Code and Morality of Profession in Broadcasting code B.E. 2556.

Keywords: Accused's Right, Press Conferences, Presumption of Innocence

1. บทนำ

สิทธิความเป็นส่วนตัว (right to privacy) ถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน (human right) ประการหนึ่ง ที่เกิดมาจากความจำเป็นที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ขึ้นระหว่างสังคมกับสมาชิกของสังคมโดยในสังคมนั้น ๆ ย่อมต้องมีการบัญญัติกฎเกณฑ์ขึ้นมาบังคับแก่สมาชิกของสังคม และสมาชิกของสังคมก็มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติกฎเกณฑ์นั้น ๆ แต่ทั้งนี้โดยธรรมชาติของสมาชิกของสังคมนั้นย่อมมีกิจกรรมบางอย่างที่โดยธรรมชาติแล้วบุคคลอื่นของสังคมไม่ควรก้าวล่วงเข้าไปเกี่ยวข้องซึ่งก็คือ “ความเป็นส่วนตัว” (privacy) นั้นเอง

ความเป็นส่วนตัว (privacy) เป็นสิทธิที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดโดยไม่ต้องกระทำให้ใด ๆ เพื่อให้ได้มาถือได้ว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีดังนั้นบุคคลทุกคนจึงมี “สิทธิ” (right) ที่จะทำการป้องกันมิให้บุคคลอื่นล่วงละเมิดต่อความเป็นส่วนตัวหรือเรียกว่า “สิทธิความเป็นส่วนตัว” (right to privacy)

สิทธิความเป็นส่วนตัว (right to privacy) ในปัจจุบันได้มีการบัญญัติให้ความคุ้มครองในระดับองค์การระหว่างประเทศไม่ว่าจะปรากฏอยู่ในรูปแบบปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 12 หรือกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on civil and Political Rights) ข้อ 17 หรืออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (Convention on the rights of the child) ที่กำหนดมาตรฐานสากลทางกฎหมายให้นานาประเทศได้ตกลงร่วมกันเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิเด็กให้ได้มาตรฐานตามสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในข้อ 16

ตลอดจนในระดับภูมิภาคที่กลุ่มประเทศยุโรปได้มีการร่วมจัดทำอนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (Convention for the Human Rights and Fundamental Freedoms) ตลอดจนมีการจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (Council of Europe) เพื่อเป็นกลไกการให้ความคุ้มครองที่สมบูรณ์แบบ

ประเทศไทยได้เข้าร่วมลงนามเป็นภาคีในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1968 (International Covenant on civil and Political Rights) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (Convention on the rights of the child) โดยไม่ปรากฏว่าประเทศไทยได้ทำการตั้งข้อสงวนสิทธิ (reservation) ประการใด จึงมีผลให้ประเทศไทยต้องทำการยอมรับหลักการการคุ้มครองสิทธิส่วนตัว (right to privacy) ในฐานะรัฐภาคีที่ต้องยอมรับและนำมาเป็นแนวทางใช้บังคับใช้ภายในประเทศให้เกิดผลอย่างแท้จริง

การให้ความคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว (right to privacy) ในประเทศไทยได้ปรากฏชัดเจนเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 และมีการบัญญัติปรับเปลี่ยนเนื้อหาและขอบเขตการให้ความคุ้มครองรับรองสิทธิความเป็นส่วนตัวเรื่อยมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับล่าสุด คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ในมาตรา 32 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

เมื่อรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดย่อมส่งผลให้กฎหมายลำดับรองต้องทำการยึดถือปฏิบัติโดยจะขัดหรือแย้งไม่ได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 5 ดังนั้นสิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นสิทธิอันได้มีการรับรองในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงถือเป็นการรับรองว่าการรุกรานอันเป็นการละเมิดในสิทธิความเป็นส่วนตัว (violation of the right to privacy) เป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ (public interest) โดยในปัจจุบันได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 4893/2558 ทำการพิพากษารับรองสิทธิความเป็นส่วนตัวที่มีอาจถูกละเมิดได้ ปัจจุบันบทบัญญัติดังกล่าวอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 32

ทั้งนี้ย่อมเป็นธรรมดาที่มนุษย์เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคมย่อมมีเหตุเหตุกระทบกระทั่งกันอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายทำให้บุคคลดังกล่าวนั้นอยู่ในสถานะตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายของแต่ละสังคม แต่ทั้งนี้ก็มีอาจเป็นข้อยกเว้นในการได้รับความคุ้มครองในสิทธิความเป็นส่วนตัวได้แต่อย่างใด

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (2) บัญญัติว่า “ผู้ต้องหา หมายความว่าบุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล” โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 29 วรรคสอง “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” ดังนั้นตราบใดที่ยังมิได้มีคำพิพากษาของศาลย่อมต้องถือว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์”

การดำเนินคดีอาญากับบุคคลใดนั้นต้องมีขั้นตอนการแจ้งความร้องทุกข์จากผู้เสียหายหรือกล่าวโทษจากบุคคลซึ่งทราบถึงการกระทำความผิดก่อนพนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจในการรับเรื่องนั้นไว้เป็นคดีความหลังจากนั้นจึงทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายตามประมวลกฎหมายนี้ เพื่อทราบข้อเท็จจริงพิสูจน์ความผิด เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดนั้น ๆ มาลงโทษอาจจะมองได้ว่าเป็นการถ่วงดุลระหว่างบุคคลซึ่งเป็นอริกันหรือไม่ชอบกัน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาดังกล่าวประมวลกฎหมายอาญาจึงให้สิทธิในการป้องกันไว้ ในมาตรา 172 173 และ 174 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพราะกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยนั้นเป็นระบบกล่าวหา ดังนั้นให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความผิดตามกฎหมาย (The Presumption of Innocent)

ในปัจจุบันเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมตัวผู้ต้องหามาได้ก็จะมีการจัดผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อหน้าสาธารณชนอันเป็นการชี้แนะให้มวลชนให้เข้าใจได้ว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิดจริง ซึ่งจะทำให้เกิดความโกรธแค้นและชิงชังต่อผู้ต้องหาประกอบกับสังคมปัจจุบันมีการสืบ ค้นหา ข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยง่าย จึงทำให้บุคคลดังกล่าวถูกสืบ ค้น ข้อมูลความเป็นส่วนตัวทั้งของตัวบุคคลนั้นเองหรือบุคคลรอบข้างของผู้นั้น เช่น กรณีตัวอย่างคือ “นายเอ ผู้ซึ่งเป็นตา โคนจับกุมข้อหาข่มขืนหลาน คือนางสาวบี ซึ่งระหว่างการจับกุมนั้นมีการแถลงข่าวการกระทำความผิดของนายเอ แต่ในภายหลังศาลตัดสินว่านายเอไม่มีความผิด แต่ความเป็นจริงคือระหว่างการสอบสวนคดีนั้น นายเอได้ถูกคนในหมู่บ้านสาปแช่ง และเป็นทั้งรังเกียจของคนในหมู่บ้าน โคนขับไล่ออกจากหมู่บ้าน จนไม่มีที่อยู่ ต้องไปหาที่อยู่อื่นแม้ภายหลังศาลตัดสินแล้วก็ตาม แต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นระหว่างนั้นมีได้ถูกเยียวยาหรือชดใช้ใด ๆ การถูกตัดสินและตราหน้าจากสังคมนั้นมิสามารถเรียกคืนชื่อเสียงใด ๆ กลับมาได้เลย” ซึ่งถึงแม้ว่า

นายเอ จะได้กระทำความผิดทางอาญาแต่บุคคลอื่น ๆ ก็ไม่ควรเข้ามาละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวในการดำรงชีพ อันเป็นการตัดสินใจก่อนที่จะมีคำพิพากษาของศาล ซึ่งหากผลสุดท้ายเมื่อผ่านกระบวนการทางศาลแล้วนายเอมิได้กระทำความผิดจริง สิทธิความเป็นตัวของนายเอที่ถูกละเมิดสิทธิไปก็มิได้มีบุคคลใดมาทำการเยียวยาแต่ประการใดโดยที่บุคคลดังกล่าวยังไม่ได้ผ่านกระบวนการทางกฎหมายที่ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานและพิพากษาว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดจริง อันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 วรรคสอง ที่ผู้ต้องหาพึงได้รับความคุ้มครอง

ทั้งนี้ในการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ต้องหาในเรื่องดังกล่าวได้มีการให้ความคุ้มครองในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 76 ที่บัญญัติว่า “เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอม ให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน”

มาตรา 130 ที่บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือ เยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวน ของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุลของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา โดยได้รับอนุญาตจาก ศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ”

โดยที่ได้มีการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวไว้ในมาตรา 192 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 130 มาตรา 136 หรือมาตรา 153 ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

แต่ทั้งนี้ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ใช้บังคับเฉพาะเด็ก และเยาวชนดังนั้นบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในความหมายของการให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว นั้นจึงไม่ได้รับความคุ้มครองในสิทธิความเป็นส่วนตัวในเรื่องดังกล่าว

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีแนวทางการแก้ปัญหาเรื่องดังกล่าวโดยได้มีการออก ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 30 การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556 และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 465/50 เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (แก้ไขเพิ่มเติมและบันทึกข้อความที่ 0011.24/72 เรื่องกำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการแถลงข่าว)

เนื่องจากระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 30 การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556 และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 465/50 เรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (แก้ไขเพิ่มเติมและบันทึก

ข้อความที่ 0011.24/72 เรื่องกำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการแถลงข่าว) ที่ได้มีสาระสำคัญที่มีให้จัดมีการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนอันจะเป็นการละเมิดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ให้ความคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวที่บัญญัติไว้ในมาตรา 29 (การอ้างบทกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560)

ดังกล่าวของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมิได้มีสถานะเป็นกฎหมาย ที่มีสภาพบังคับและบทลงโทษที่ชัดเจน เป็นเพียงระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้นจึงไม่อาจมีสภาพบังคับที่ชัดเจน ที่เป็นหลักประกันให้แก่ผู้ต้องหาที่จะไม่ถูกละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว จึงเป็นที่มาในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อหาแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้ถูกละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวในเรื่องดังกล่าวอย่างครอบคลุม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบ เอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและ มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา ของประเทศไทย และ ต่างประเทศ และศึกษาแนวทางการพัฒนาปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมาย เป็นการเฉพาะ สำหรับคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาด้านการแถลงข่าวต่อสาธารณชน ให้สอดคล้องกับวิธีปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

3. การดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยทางกฎหมายโดยทำการศึกษาเอกสาร(documentary research) ในลักษณะของการวิจัยหลักจากบทบัญญัติของกฎหมาย บทความ เอกสาร หนังสือ คำอธิบาย และตำราต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อเปรียบเทียบเรื่องสิทธิความคุ้มครองที่ผู้ต้องหาพึงมี เปรียบเทียบกับ สิทธิความคุ้มครองของต่างประเทศเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา สหพันธรัฐเยอรมนี เพื่อประกอบความเข้าใจและประมวลผลเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

4. ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย มาตรการเกี่ยวกับคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาศึกษากรณีการแถลงข่าวต่อสาธารณชนได้ดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เอกสาร วรรณกรรมและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา หลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาตามกระบวนการนิติธรรม หลักสิทธิมนุษยชน หลักประโยชน์สาธารณะ และ มาตรการในการอนุญาต หรือจำกัดสิทธิ ในการกระทำได้หรือไม่ต่อผู้ต้องหา

หลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ถือเป็นหลักสำคัญในการดำเนินคดีอาญา ของทุกประเทศที่ให้ความเคารพสิทธิมนุษยชน เพราะเหตุที่การดำเนินคดีทางอาญานั้นมีวัตถุประสงค์หลักในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ คู่กับการที่ต้องคุ้มครองสิทธิของผู้บริสุทธิ์ด้วยนั้น โดยจำเลยจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เพื่อแสดงเจตนาารมย์ที่จะรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีอาญา ทำให้ส่งผลถึงการตั้งข้อหาไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจึงมีอาจพิสูจน์ความผิดของบุคคลนั้นได้จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา ในต่างประเทศนั้นหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ได้รับการยอมรับอย่างมาก ถือเป็นสิทธิที่บุคคลทุกคนพึงมีและเป็นหลักประกันในการดำเนินคดีอาญา โดยที่กฎหมายอังกฤษถือว่าหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และถือเป็นหลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและหลักนิติธรรม ส่วนตามกฎหมายของอเมริกันนั้น อธิบายไว้เกี่ยวกับเรื่อง

หลักนิติธรรมแล้ว หลักประกันสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะประกอบด้วย หลักการอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (right to presumption of innocence) , สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยชอบธรรม (right to a fair trial) , และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางคดี (right to assistance of counsel)

ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 เรื่อง “การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556” นั้นได้ออกเป็นกฎภายใน ข้อ 1.2.4 “ห้ามนำหรือจัดให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน มาให้ข่าวแถลงข่าวหรือ ให้สัมภาษณ์ต่อ สื่อมวลชนทุกแขนง ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ให้ขออนุญาตต่อผู้บัญชาการไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม แต่จะห้ามนำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ พระภิกษุสามเณร นักพรต นักบวช ผู้เสียหายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มาให้ข่าวแถลงข่าว หรือ ให้สัมภาษณ์ต่อ สื่อมวลชน ทุกแขนงเป็นอันขาด รวมตลอดถึงการชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่เป็นการเผชิญหน้าต่อสื่อมวลชนทุกแขนง” เป็นเหตุให้ถือข้อปฏิบัตินี้เรื่อยมา แต่การกระทำละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนนี้ก็ยังมีให้เห็นอยู่เรื่อย ๆ โดยเฉพาะกระทำต่อผู้ต้องหาเพราะผู้ต้องหานั้นถือเป็นผู้ที่ตามสิทธิรัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะเขานั้นยังไม่ได้รับการตัดสิน

แม้ในหลักของ จริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ. 2553 ข้อ 6 “วิทยุและโทรทัศน์ต้องนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อ ประโยชน์แห่งสาธารณะ และไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น” การนำเสนอข่าวสารที่ต้องเติมไปด้วยจรรยาบรรณนั้นทำให้มักมีการลืมนัดของสื่อมวลชนเพื่อแข่งขัน ให้ได้ข่าวที่รวดเร็วกว่า ข่าวลือซึ่งกว่า อาจจะทำให้เป็นเพียงมุมมองเดียวที่เสนอข่าวไป โดยลืมนึกถึงว่าเรื่องใดที่เกี่ยวข้อง หรือ เป็นอีกมุมมองหนึ่งที่สังคมควรรับทราบทำให้เกิดข้อบัญญัติข้อ 6 นี้ขึ้น แต่ถึงอย่างไรก็ตามการนำเสนอข่าวนั้นต้องไม่เป็นไปในทางประจานหรือชี้นำบุคคลในข่าวนั้นจึงต้องมีหลักสาธารณประโยชน์ คอยควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนหรือนักข่าว ที่อาจกระทำผิดพลาดโดยไปละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพของบุคคลอื่นได้

การเปรียบเทียบหลักกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหานั้นหลักสำคัญในการใช้เพื่อคุ้มครองผู้ต้องหานั้นคือ หลัก “The Presumption of innocence” การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิพากษาจากศาลว่าเขาได้กระทำความผิด เมื่อนำบทบัญญัติกฎหมายไทยมาเปรียบเทียบจะไม่มีความหมายบัญญัติไว้โดยตรงเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาแถลงข่าวต่อสาธารณชนจะมีก็แต่ในกฎหมายลำดับรองลงมา เช่น ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จริยธรรมแห่งวิชาชีพวิทยุและโทรทัศน์ แต่ว่าหลักกฎหมายที่มีอยู่ของไทยก็ยังไม่เพียงพอที่จะใช้คุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเพราะยังมีการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาอยู่เรื่อยมา ความเข้มข้นของบทบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ไม่เพียงพออาจจะเป็นเพราะไม่มีบทลงโทษในการฝ่าฝืนหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นหลักกฎหมายเพื่อให้ปฏิบัติตามนั้นการที่ไม่มีความหมายบัญญัติไว้ในกฎหมายสารบัญญัติถือว่าห้ามกระทำหมด การฝ่าฝืนจึงเป็นความผิด

5. การอภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องกรณีแถลงข่าวต่อสาธารณชนจึงได้พบว่ามาตรการที่ใช้บังคับเพื่อห้ามไม่ให้กระทำในการแถลงข่าวนั้นไม่เป็นกฎหมายสารบัญญัติชัดเจนเพื่อบังคับ โดยทั่วกันเป็นเพียงมาตรการของแต่ละหน่วยงานที่บังคับใช้เฉพาะภายในหน่วยงานนั้นและการบังคับใช้ของมาตรการนั้น ๆ ไม่มีความเข้มข้นมากพอที่จะ

สามารถทำให้ผู้ที่ฝ่าฝืนเกรงกลัวต่อมาตรการนั้นได้ ฉะนั้นผู้วิจัยเห็นควรว่า จะต้องมีการเพิ่มโทษ และตัดทอน บางส่วนของมาตรการแก้ไขอยู่ เพราะบางกรณีนั้นไม่ได้เป็นไปได้ประโยชน์สาธารณะ และเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ในกรณีของกฎหมายเกี่ยวกับตำรวจใช้ภายในองค์กร ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 เรื่อง “การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และจัดทำสื่อ ประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2556” นั้นได้ออกเป็นกฎภายใน ข้อ 1.2.4

“ห้ามนำหรือจัดให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยาน มาให้ข่าวแถลงข่าวหรือ ให้สัมภาษณ์ต่อ สื่อมวลชนทุก แขนง ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ให้ขออนุญาตต่อผู้บัญชาการ

ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม ห้ามนำผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ พระภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช ผู้เสียหายที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ มาให้ข่าวแถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน ทุก แขนงเป็นอันขาด รวมถึงการชี้ตัวผู้ต้องหาในลักษณะที่เป็นการเผชิญหน้าต่อสื่อมวลชนทุกแขนง”

แก้ไขระเบียบการนี้ ด้วยการตัดข้อยกเว้น “ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ให้ขออนุญาตต่อผู้ บัญชาการ” ออกไปเพื่อการห้ามการกระทำทุกกรณี

2. ในกรณีของบทบัญญัติเกี่ยวกับ จริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ. 2553 ข้อ 6 “วิทยุและ โทรทัศน์ต้องนำเสนอหรือเผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อ ประโยชน์แห่งสาธารณะ และไม่ละเมิดสิทธิและ เสรีภาพของผู้อื่น”

แก้ไขจริยธรรมแห่งวิชาชีพและโทรทัศน์ ด้วยการเพิ่มเติมข้อห้าม “ห้ามมิให้ มีการแถลงข่าวต่อสาธารณชน ในคดีอาชญากรรมรุนแรง คดีอุกฉกรรจ์ คดีข่มขืน”

3. เพิ่มเติมในส่วนของกฎหมายสารบัญญัติ วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 / .....“ห้ามมิให้นำผู้ต้องหา มา แถลงข่าวต่อสาธารณชน”

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

แก้ไขระเบียบการตำรวจนี้ ด้วยกันตัดข้อยกเว้น “ยกเว้นกรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ให้ขออนุญาต ต่อผู้บัญชาการ”ออกไปเพื่อการห้ามการกระทำทุกกรณี , บทบัญญัติเกี่ยวกับนั้นจริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและ โทรทัศน์ พ.ศ. 2553 ข้อ 6 ด้วยการเพิ่มเติมข้อห้าม “ห้ามมิให้ มีการแถลงข่าวต่อสาธารณชน ในคดีอาชญากรรม รุนแรง คดีอุกฉกรรจ์ คดีข่มขืน”, เพิ่มเติมในส่วนของกฎหมายสารบัญญัติ วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 “ห้าม มิให้นำผู้ต้องหาแถลงข่าวต่อสาธารณชน”

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ มูลศิลป์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ดร.ชนศ สุจารีกุล และ ดร. ญาดา กาศยปนนท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาเข้าร่วมเป็น กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และได้ให้คำแนะนำที่มีค่าแก่ผู้วิจัยเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและเมตตาอย่างยิ่งของ ดร. ญาดา กาศยปนนท์ และ ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณ อารักษ์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่ได้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการแก้ไข ข้อบกพร่อง และให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เสมอมา ผู้เขียนจึงกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กุลพล พลวัน. (2538). พัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด.
- กณิต ณ นคร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2553). หลักนิติธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัทชวนพิมพ์ 50 จำกัด.
- วีระ โลจายะ. (2524). กฎหมายสิทธิมนุษยชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณรงค์ โจหาญ. (2556). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.
- เดโช สมศรีธนาเดช. (2557). การทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวสื่อมวลชน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปริติ พนมยงค์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นพมาศ เกิดวิชัย. (2557). การพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยรังสิต.
- จรณินทร์ ตั้งเจริญสมุทร. (2561). สิทธิมนุษยชนกับการควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยในศาล : ศึกษาการใช้ “ไซตรวน” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2535). การแก้ปัญหาเสรีภาพในการพิมพ์กับความเที่ยงธรรมในการพิจารณาคดีอาญาของสหรัฐอเมริกา : นิตยสารกระทรวงยุติธรรม.

Universal Declaration of Human Rights

Article 12 No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to attacks upon his honour and reputation. Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks.